

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Cikkek szerzői jogi védelme

Ügyszám: SZJSZT 11/07.

A szakértőknek az alábbi kérdésekre kell választ adnia:

1.) A hatóságunk által 2005.08.29. napján a H. Kft. Számítástechnikai eszközeiről lefoglalt adatokat tartalmazó adathordozókon lévő tartalom vizsgálata céljából az azokon lévő adatokról készített az Önök rendelkezésére bocsátott 48., 49., 50., 52., 53. tételek másolataiban szereplő cikkek szerzői jogvédelem alatt állnak –e?

2.) A H. Kft cselekménye, mely szerint „ a H. Kft. A magyar írott és elektronikus média szemlélésével, kivonatolásával és gyűjtésével foglalkozó vállalkozás, amely a vele szerződött ügyfelei számára széleskörű palettáról választható szolgáltatásokat nyújt. Ezen a cég bemutatkozása szerint többek között szerepel a nyomtatott sajtó feldolgozása (beszkennelt változat, annak szövegfelismerő szoftverrel szerkeszthető formátumban alakított változata, fénymásolata stb.) az elektronikus sajtó feldolgozása, fordítás, valamint az így készülő állományok kereshető archívumba rendezése is. A H. e szolgáltatását díj ellenében üzletszerűen nyújtja, a vele szerződő partnerei számára.” (ld. Feljelentés I. pontja) a feljelentő által sérelmezett cselekmény

- az Szjt. szerinti felhasználásnak minősül-e,
- a jogosult engedélyéhez kötött-e,
- azért díjazás illeti-e,
- avagy a szabad felhasználás esetkörébe tartozik?

3.) Kérem megállapítani, hogy a H. Kft. Tevékenységével sértett szerzői jogok konkrétan kinek vagy kiknek (természetes vagy jogi személy pontos megnevezése, lap, kiadó pontos megnevezése) a szerzői jogát sértette meg. Amennyiben lehetőségük van, kérem annak megállapítására, hogy az ügyben szereplő médiák esetén a szerzői jog kit illet meg? (érintett médiák felsorolása: 2006.11.18. napján kelt szakértői vélemény 18-21. oldal)

4.) Kérem nyilatkozni, hogy a Szerzői Jogi Szakértői Testület korábbi, a SZJ törvény módosítása előtti más ügyben megalkotott véleménye irányadó lehet – ldSZJSZT 19/03. számú állásfoglalás-, vagy az csak az adott ügyre érvényes?

5.) Kérem nyilatkozni, a Szerzői Jogi Szakértő Testület az SZJSZT 19/03. számú állásfoglalását milyen számú a BRFK Vizsgálati Főosztályán folytatott bűnügyhöz adta?

6.) Szakértő egyéb észrevételei.

Az eljáró tanács szakvéleménye

A Tisztelt Nyomozóhatóság megkeresésére az eljáró tanács előjáróban szükségesnek tartja a Szerzői Jogi Szakértő Testületnek (SzJSZT) a sajtó-, illetve médiafigyelő szervezetek

tevékenységével kapcsolatos eddigi szakvéleményeiben foglalt főbb megállapítások összefoglalását, köztük a kirendelésben is hivatkozott 19/03 számú SzJSzT szakvéleménynek a jelen ügy szempontjából releváns megállapításait. A korábbi szakvélemények a jelen ügyben is változatlanul irányadóak, egyrészt a híryananyagok szerzői jogi védelmének jogszabályi előfeltételei, másrészt a sajtó- és médiaanyagok felhasználására vonatkozó szerzői jogi szabályok, valamint a jogosultak engedélyét nem igénylő szabad felhasználási esetek értékelése szempontjából. Az e tárgyban adott korábbi SzJSzT szakvélemények közül az eljáró tanács elsősorban a Nyomozóhatóság által is a szakértői kirendelésben hivatkozott 19/03. számú szakvéleményben, az ugyancsak a hírek, híryananyagok felhasználásával kapcsolatos szerzői jogi kérdésekkel foglalkozó 25/00. számú szakvéleményben, továbbá a 28/03. számú szakvéleményben foglaltakat emeli ki. Emellett fontos felhívni a figyelmet az e szakvélemények keletkezése a Szerzői Jogi Törvénynek (1999. évi LXXVI. tv – a továbbiakban: Szt) a tárgyhoz, azaz a sajtó- és médiafigyelő szervezetek működéséhez kapcsolódó módosításaira, illetve új rendelkezésire.

A korábbi szakvélemények, valamint a 2004.05.1.-el hatályba lépett módosult szabályok alapján a jelen szakvélemény végén az eljáró tanács rövid összefoglalást ad azokról a módszertani szempontokról, amelyeket a kirendelés szerinti ügy szerzői jogi megítélésénél alkalmazott.

A korábbi SzJSzT szakvélemények főbb megállapításai összefoglaló jelleggel:

- Ahogy ezt azóta a Szt. 2003. évi CII. törvénnyel végrehajtott módosítása nyomán beillesztett új 1. § (5) bekezdése külön is megerősíti, a szerzői jogi védelem nem terjed ki a sajtótermékek közleményeinek alapjául szolgáló pusztán tényekre vagy napi hírekre, ugyanakkor a híryananyagok, amennyiben azokban egyéni eredeti alkotásjelleg jelenik meg, szerzői jogi védelem alatt állnak. Az egyéni eredeti jelleg megítélése szempontjából pedig elegendő annak megállapítása, hogy az adott híryananyag a szerző saját szellemi alkotása.
- Rádió-, illetve televízió-műsorok formájában sugárzott médiaanyagok esetében a média-figyelő szervezet által rögzített sugárzott műsor az Szt. 80. §-a szerinti szomszédos jogi védelem alatt áll, mely kiterjed a sugárzott műsor rögzítésére, többszörözésére (ha a rögzítés a rádió- vagy televízió-szervezet hozzájárulása nélkül készült vagy ha a rögzítés szabad felhasználásként ugyan az adott esetben megengedett, de a többszörözés viszont nem szabad felhasználási céllal történik), továbbá a szomszédos jogi védelem kiterjed a műsor on-demand (pl. internetes) nyilvánosságához közvetítésére. Az Szt. 83. § (2) bekezdése szerint a műsor többszörözéséhez, illetve nyilvánosságához közvetítéséhez a rádió-, illetve televízió-szervezet hozzájárulására azokban az esetekben nincs szükség, amely esetekben az Szt. szerint a szerzői művek tekintetében is szabad felhasználásnak minősülnek. Ahogy az SzJSzT a 28/03. Számú szakvéleményében kifejtette nem illeti meg szomszédos jogi védelem a különböző rádió-, illetve televízió-műsorokat az adott műsor szöveges tartalmának leírt formában való rögzítésével kapcsolatban, azaz a rádió- és televízió-szervezeteket csak a sugárzott adás formájában nyilvánosságához közvetített műsoraik egyes felhasználásaival kapcsolatban illeti meg a szomszédos jogi védelem, nem pedig a műsortartalom leírás útján történő rögzítésével kapcsolatban. Más kérdés, hogy a műsortartalom önmagában állhat szerzői jogi védelem alatt, mint pl. szerkesztett hírműsor-összeállítás, egyéb, pl. rádiós hangjáték vagy televíziós film, illetve audiovizuális mű, amely esetben az ilyen anyagok leírás útján történő többszörözése érintheti a szerzői jogosultak érdekeit. A szerzői jogosultak azonban saját műsorukon

- a legtöbb esetben éppen maguk a rádió-, illetve televízió-műsorok.
- Nem tekinthető – egyébként szabad felhasználásnak minősülő – idézésnek teljes cikkek, sajtóanyagok egészének többszörözése, illetve gyűjteménybe foglalása.
 - Nem minősül szabad felhasználásként idézésnek cikkekből vett rövidebb részesetek kiemelése és saját anyagba való átemelése sem, ha az nem szigorúan vett illusztrációs, szemléltetési, kritikai vagy saját mondandó átátamasztására irányuló céllal történik, hanem a cikkrészeszetet pusztán kigyűjtik valamilyen szempont szerint, mondjuk pl. azért, mert a sajtófigyelést megrendelő ügyfél az adott konkrét részeszet iránt érdeklődik és a sajtófigyelést ily módon rendelte meg.
 - A szervezetek, tehát nem természetes személyek által végzett többszörözési cselekmények kizárólag vállalkozási tevékenységen kívüli belső intézményi célra megengedettek szabad felhasználásként, de csak akkor, ha a többszörözés jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja.
 - Az Szejt-nek a szabad felhasználásra vonatkozó általános szabályai (Szejt. 33. § (1)-(3) bekezdései) szerint csak a nyilvánosságra hozott művek használhatók fel szabadon, még közlés előtt álló cikkek tehát nem.
 - Az általános szabályok szerint a felhasználás a szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezések alapján is csak annyiban megengedett, illetve díjtalan, amennyiben nem sérelmes a mű rendes felhasználására és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit, továbbá amennyiben megfelel a tisztesség követelményeinek és nem irányul a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra.

A fenti összefoglalóban hivatkozott szabályok kiegészíthetők továbbá azzal, hogy a sajtó-, illetve médiafigyelés során végrehajtott többszörözések szerzői jogi szempontból nem minősülhetnek szabad felhasználásnak minősülő átvételnek (Szejt. 34. § (2) bekezdés) sem, mert az ilyen szervezetek által kigyűjtött, kiemelt és gyűjteménybe foglalt, illetve a megrendelő rendelkezésére bocsátott cikkek, illetve cikkrészeszetek nem valamely más műben (pl. iskolai szöveggyűjteményben) használják fel, továbbá a felhasználás nem iskolai oktatási vagy tudományos ismeretterjesztési célból történik; ráadásul az üzletszerű felhasználás még ezekben az esetekben is kizárja az átvételként történő szabad felhasználásnak minősítést.

A Szejt-nek a 2003. évi CII. törvénnyel végrehajtott módosításai 2004. május 1-ével léptek hatályba, és a sajtóanyagok felhasználhatóságával kapcsolatban két fő kérdést érintenek: (1) a magáncélú, illetve a belső intézményi célú többszörözéseket, valamint (2) a különböző sajtóanyagok sajtószervezetek általi szabad felhasználásának jogi feltételeit:

- 2004. május 1. óta a különböző szerzői, illetve szomszédos jogi védelem alatt álló anyagok magáncélú többszörözése a korábbi szabályoktól eltérően csak akkor minősül a szerzői, illetve szomszédos jogi jogosult engedélye, illetve a jogosultnak történő jogdíjfizetési kötelezettség nélkül gyakorolható szabad felhasználásnak, ha az természetes személy által történik.
- A természetes személy megbízásából, de valamely szervezet által végzett többszörözések megítélése a jogelmélet és a joggyakorlat által egyelőre még nem teljes mértékben tisztázott. A Szerzői Jogi Szakértő Testület az előzőekben hivatkozott 28/03. számú szakvéleményében azt az álláspontot fejtette ki, hogy a leginkább helyesnek látszó jogértelmezés szerint a valamely szervezet útján végzett többszörözési cselekmények, amennyiben a többszörözéssel megbízott szervezet e tevékenységéért a költségek egyszerű továbbhárításán túlmenő üzleti hasznot realizál, szabad felhasználásként nem megengedettek (Szejt. módosult 35. § (1) bekezdése).

- A 2004. május 1. óta hatályos Szjt. rendelkezések szerint (35. § (4) bekezdés) a korábbiakhoz képest szűkebb alanyi kör számára, azaz csak könyvtárak, iskolai oktatás célját szolgáló intézmények, muzeális intézmények, levéltárak, valamint kép- és hangarchívumok számára megengedett újságcikkek többszörözése. E szabály értelmében újság- vagy folyóiratcikkekről másolatkészítés még vállalkezési tevékenységen kívüli belső intézményi célra is, még közvetett jövedelemszerzési vagy jövedelemfokozási célzat hiányában is csak a hivatkozott szervezetek, intézmények számára megengedett.
- A hivatkozott törvénymódosítás továbbá jelentős mértékben bővítette a sajtó számára igénybe vehető szabad felhasználási esetkör a napi eseményekhez kapcsolódó, időszerű gazdasági vagy politikai témákról megjelentetett cikkek vagy e témákról sugárzott művek tekintetében, amennyiben az ilyen sajtó-, illetve média anyagok a forrás és a szerző nevének feltüntetése mellett a sajtóban szabadon többszörözhetők, nyilvánosságához közvetíthetők, ide értve az internetes, illetve ún. on-demand hozzáféréssel történő nyilvános közvetítést is, hacsak a szerző nem tett az ilyen felhasználást megtiltó nyilatkozatot. Hangsúlyozni kell azonban, hogy ez az új, 2004. május 1. óta hatályos rendelkezés kizárólag a sajtószervek által végzett cselekményeket teszi a fenti előfeltételektől függően szabad felhasználássá, a sajtó fogalma alá nem tartozó szervezetek által végzett többszörözési és nyilvánosságához közvetítési cselekmények nem tartoznak e rendelkezés hatálya alá.

A fentiek szerint tehát fontos különbségek vannak a magáncélra szabad felhasználásként megengedett többszörözés (Szjt. 35. § (1) bekezdés), továbbá a szervezetek által végzett többszörözés (Szjt. 35. § (4) bekezdés) tekintetében a 2004. május 1. előtti és a 2004. május 1. után hatályos Szjt. szabályok között. Az Szjt. 2004. május 1. előtt hatályos rendelkezései magáncélú másolásként – a szabad felhasználás egyéb törvényi feltételeinek fennállása esetén – nemcsak a természetes személyek által végzett másolási, illetve többszörözési cselekményeket engedték meg a jogosultak külön engedélye, illetve díjfizetés nélkül, hanem e tevékenységeket szervezetek, jogi személyek, illetve jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok is végezheték. Továbbá szélesebb volt azon szervezetek köre, amelyek belső intézményi célra végezheték újságcikkek többszörözését. Ebből a szempontból külön vizsgálendő a H. Kft. tevékenysége a 2004. május 1. előtti időszakban és a 2004. május 1-vel kezdődő időszakban.

Szervezetek többszörözési cselekményei 2004. május 1. előtt, illetve 2004. május 1-ével kezdődően

A 2004. május 1. előtti időszakban a szervezetek által folytatott cikk-, illetve rádió- vagy televízió-műsor rögzítések, másolások abban az esetben minősülhetnek szabad felhasználásnak, ha e többszörözések ténylegesen magáncélra készültek, azaz, ha az adott szerzői jogi védelem alatt álló cikk vagy rádió-, illetve televízió-műsor rögzítése, másolása

- az adott szervezet belső intézményi célját szolgálja és nem valamely más személy számára készült, illetve a többszörözés jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálta (Szjt. 35. § (4) bekezdés); vagy, ha
- a többszörözés ugyan más személy megbízásából készült, de nem számítógéppel, illetve nem elektronikus adathordozóra; továbbá ebben az esetben sem jelentkezett jövedelemszerzési vagy jövedelemfokozási célzat sem a megbízó/megrendelő, sem a többszörözést konkrétan végző szervezet oldalán (Szjt. 35. § (1) és (3) bekezdés).

A szervezetek által szabad felhasználásként végezhető többszörözések szempontjából kiemelendő, hogy 2004. május 1. előtt bármilyen típusú szervezet másolhatott újságcikkeket belső intézményi célra, amennyiben a cikkek másolása

- vállalkozási tevékenységen kívül történt; továbbá
- ha a többszörözés közvetve sem irányult jövedelemszerzési vagy jövedelemfokozási célra.

A 2004. május 1-ével kezdődő időszakban szervezetek által végzett többszörözési cselekmények szabad felhasználásként jövedelemszerzési vagy jövedelemfokozási célzat hiányában, vállalkozási tevékenységen kívüli belső intézményi célra is csak akkor megengedettek, ha azokat könyvtárak, iskolai oktatás célját szolgáló intézmények, muzeális intézmények, levéltárak, vagy kép- és hangarchívumok végzik. A sajtó- és médiaügynökségek nem tartoznak ebbe a körbe.

A magáncélú szabad többszörözések szempontjából az a kérdés a jogelmélet, illetve a joggyakorlat szintjén egyelőre nem tisztázott, hogy a 2004. május 1-ével hatályos szabályoknak megfelelően természetes személy által megrendelt rögzítést, illetve másolást végezheti-e valamely szervezet. Ahogy az az SzJSzT 28/03. számú szakvéleményében kifejtésre került, lehetséges az Szjt. 35. § (1) bekezdésében foglalt szabály olyan értelmezése, mely szerint egyrészt nem kizárt az, hogy a szerzői jogilag védett művet, illetve szomszédos jog által védett rádió- vagy televízió-műsor többszörözését a természetes személy magáncélra, a természetes személy megrendelő szempontjából közvetett jövedelemszerzési, illetve jövedelemfokozási célzat nélkül, rendeli meg, még hozzá nem természetes személytől, hanem pl. valamely sajtó-, illetve médiafigyelő szervezettől. Ebben az esetben – bár a joggyakorlat nem kiforrott ebben a kérdésben – nem lehet kizárni, hogy az ilyen többszörözési cselekmény, legalábbis a természetes személy megrendelő szempontjából szabad felhasználásnak minősül. Ugyanakkor – figyelemmel a szabad felhasználásoknak az Szjt. 33. § (2) és (3) bekezdéseiben foglalt általános szabályaira is – amennyiben a természetes személy megrendelése alapján a sajtó-, illetve médiafigyelő cégek az általuk a jogosultak engedélye nélkül végzett többszörözésekkel kapcsolatban a műsorrögzítéssel, többszörözéssel kapcsolatos költségeik egyszerű áthárításán túl a többszörözést megrendelő természetes személyirányában üzleti hasznot is magában foglaló ellenértéket számítanak fel, úgy megvalósul az érintett jogosultak kizárólagos jogainak a sérelme.

A fenti bevezetés után az eljáró tanács a kirendelésben foglalt konkrét kérdésekre az alábbi szakvéleményt adja:

Ad 1.

A 48., 49., 50., 52., és 53. tételeket tartalmazó DVD-lemezen szereplő anyagokat, azok óriási mennyisége (2,5 GigaByte, többszázezer oldal) miatt az eljáró tanácsnak nincs módja átvizsgálni. Ezen kívül az eljáró tanács felhívja a tisztelt nyomozóbizottság figyelmét, hogy a lefoglalt anyagok, az Szjszt-hez másolatban, egyetlen DVD lemezen kerültek megküldésre. Így a lefoglalt és megkeresésben és a korábbi szakvéleményekben hivatkozott trételszámokat nem sikerült beazonosítani. Jelezzük továbbá a DVD-ken szereplő állományok egy részét fájlformátumuk, illetve méreteik miatt a rendelkezésre álló irodai környezetben csak részben volt lehetséges megnyitni.

A megkereséshez csatolt adathordozón lévő cikkek egyenkénti áttekintése helyett az eljáró tanács hivatkozik azokra a szempontokra, melyek alapján valamely újság-, illetve folyóiratcikk vagy médiaanyag tekintetében a szerzői jogi védelem fennállta megállapítható.

E körben az eljáró tanács mindenekelőtt hivatkozik a kirendelésben is utalásként szereplő korábbi, 19/03. számú SzJSzT szakvéleményben részletesen leírt és a bevezetőben már jelzett szempontokra, melyek szerint egyes esetekben azt kell vizsgálni, hogy az adott sajtócikk vagy rádiós, illetve televíziós műsortartalom egyéni eredeti alkotásnak minősülnek-e. Ahogy a hivatkozott szakvélemény külön kifejti, az irányadó nemzetközi és azzal egyező magyar szerzői jogi szabályozás, továbbá joggyakorlat értelmében valamely művet a szerzői jogi védelem a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni eredeti jellege alapja illeti meg, a védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől.

A 19/03. számú szakvéleményben is hivatkozott Berni Uniós Egyezmény (BUE), melynek jelenleg hatályos szövegét a magyar jogalkotás az 1975. évi 4. tvr-rel belső jogszabályként hirdetett ki, továbbá a BUE rendelkezéseivel lényegében szószerint megegyező hatályos Szjt. 1. § (2) bekezdés a) pontja értelmében a sajtócikkek, mint publicisztikai művek irodalmi alkotásként szerzői jogi védelem alatt állnak. Ha valamely híradást tartalmazó híryanag, újság-, folyóiratcikk, rádiós, illetve televíziós műorszám jellegénél, formai jegyeinél fogva az adott esetben nem is minősül publicisztikai műnek, a szerzői jogi védelem mindenképpen fennáll, ha a cikk, híryanag az azt elkészítő újságíró, szerző saját egyéni eredeti szellemi alkotása.

A kirendelésben hivatkozott cikkek, sajtó-médiatartalmak szerzői jogi védettségét illetően tehát, az Szjszt korábbi szakvéleményeiben foglaltakkal összhangban el kell különíteni egymástól, a pusztán tény közlésre irányuló sajtóközleményeket a szerző egyéni eredeti gondolatait, kifejezéseit, megfogalmazását tartalmazó szerzői jogi védelem alatt álló anyagoktól. Tekintettel arra, hogy – ahogy az eljáró tanács a fentiekben hivatkozott rá – a szerzői jogi védelemnek az irányadó joggyakorlatban nincs esztétikai minimum követelménye, sem pedig mennyiségi küszöb, ezért a lefoglalás során 48.,49.,50.,52.,53., tételekkel ellátott hordozókon szereplő és az Szjszt-hez egyetlen DVD lemezen másolatban eljuttatott anyagok közül célszerű először is a pusztán a tényközlésre szorítóanyagokat kiválasztani. A többi anyagot feltehetőleg megilleti a szerzői jogi védelem.

A cikkek és médiaanyagok szerzői jogi jellegének megítélését segítheti, ha a következő közleménytípusokba tartozó anyagok, mint egyéni eredeti alkotás jelleggel nem bíró anyagok különválasztása történik meg:

- pusztán pénzügyi adatokat rendszerezetten tartalmazó információk (tőzsde adatok, átváltási adatok, árfolyamok..stb.)
- a tényközlésre, a nevükben is utaló közlemények, pályázatok, felhívások, gazdasági felhívások, gazdasági társaságok hirdeteményei..stb.)
- időjárásra, közúti, vagy reptéri közlekedési helyzetre vonatkozó tényközlések ..stb.

Tekintettel arra, hogy a pusztán tényközlésre szorítkozó anyagok nem állnak szerzői jogi védelem alatt, ezért azok felhasználáshoz engedélykérésre nincs szükség és ezek után jogdíjat sem kell fizetni. Az eljáró tanács szakvéleményének kifejtése során a továbbiakban ezért csak a szerzői jogi védelem alatt álló sajtó és média tartalmak felhasználásai feltételeit vizsgálja.

Ad. 2.

Az eljáró tanács a tényállás tekintetében a rendelkezésre álló, a Nyomozóhatóság által megküldött iratokból indult ki, elsősorban a feljelentésben és a H. Kft. részéről N. 2007. február 22-i keltezésű iratában foglaltakból, amely információk megerősítik, hogy a H. Kft. az írott és elektronikus média, illetve sajtó szemléléssel, kivonatolásával és gyűjtésével foglalkozik. A feljelentésben szereplő információk alapján a szemlézés során kigyűjtött rádió-, illetve televízió-műsorokat, újságcikkeket a H. Kft. szerződéses ügyfelei megrendelésére szkennelés, egyéb technikai eljárás útján vagy fénymásolás útján részben papír formátumban, részben pedig számítógépes úton, illetve elektronikus adathordozón rögzíti, illetve másolja (többszörözi). A feljelentésben foglalt információk szerint az ily módon létrejött többszörözött sajtóanyagokat a H. Kft. megrendelői számára különböző módokon, így a feljelentésben foglaltak szerint fénymásolt példányban vagy elektronikus levél útján bocsátja rendelkezésre.

A rendelkezésre álló iratokból nem állapítható meg, hogy a H. Kft. tevékenységével kapcsolatban a sajtó- és média-anyagok rögzítésével kapcsolatos saját közvetlen költségeinek egyszerű áthárításán túl a megrendelő személy vagy szervezet irányában üzleti hasznot is magában foglaló ellenértéket számít-e fel. Ennek a kérdésnek a jövedelemszerzési vagy jövedelemfokozási célzat tekintetében lehet jelentősége a különböző sajtócikkek és médiaanyagok felhasználásának szerzői jogi szempontú megítélése, illetve az ún. szabad felhasználási esetek vizsgálata szempontjából.

A korábbi szakértői vélemények tanúsága szerint a tényállás körébe egyaránt tartoznak 2004. május 1. előtti, illetve 2004. május 1-vel kezdődő időszakban végzett rögzítések, másolások.

H. kft. által folytatott felhasználási cselekmények:

Többszörözés

A rendelkezésre álló iratokból megismert tényállás alapján megállapítható, hogy a H. Kft a különböző sajtó- és médiaanyagokat, cikkeket, rádió-, illetve televízió-műsorokat vagy azok leírt szövegét részben analóg technikai eljárással (pl. fénymásolás útján), részben digitális módon, számítógépes módszerrel rögzíti, majd a rögzített anyagokból másolatokat készít.

Ezek a cselekmények a hatályos Szjt. rendelkezései szerint többszörözésének minősülnek (Szjt. 18. §).

Nyilvánossághoz közvetítés

A rendelkezésre álló adatok szerint a rögzített, többszörözött sajtócikkeket, illetve rádió- vagy televízió-műsorokat a H. Kft. ügyfelei számára e-mail útján (esetenként WORD file formátumban) továbbítja. Az e-mailes továbbítás szerzői jogi megítélése a nemzetközi és hazai jogelmélet és gyakorlat szintjén nem egyértelmű. Lehetséges olyan értelmezés, mely szerint a szerzői jogi védelem alatt álló műnek (cikknek) a megrendelő részére e-mailben, csatolt fájlként történő kiküldése nyilvánossághoz közvetítést valósít meg, hasonlóan az egyéb internetes típusú műtovábbításokhoz. Ugyanakkor úgy is tekinthető, hogy az egyetlen címzettnek küldött e-mailhez csatolt szerzői védelem alatt álló cikk továbbítása nem minősül az Szjt. szerint nyilvános közvetítésnek, mert hiányzik a nyilvánosság.

A sok címzettnek történő cikk küldés ugyanakkor az Szjt. 26. § (8) bekezdés első mondatában szereplő rendelkezés szerint kimerítheti a nyilvánossághoz történő közvetítés fogalmát, amely akkor is a jogosultak engedélyéhez kötött felhasználás, ha a továbbított szerzői vagy szomszédos jogi védelem alatt álló sajtócikkek, médiaanyagok ezt megelőző rögzítése, többszörözése egyébként szabad felhasználásként megengedett volt.

Terjesztés

Ha a szerzői jogi védelem alatt álló sajtócikkeket vagy egyébként szerzői jogi védelem alatt álló műsortartalmat magában foglaló rögzített rádió- vagy televízió-műsort, illetve annak leírt változatát vagy az arról készített többszörözött példányokat példányonként terjesztéssel juttatják el egyidejűleg sok címzettnek, megrendelő ügyfélnek, pl. úgy, hogy a fénymásolt újságcikket vagy a rögzített televízió-műsor VHS vagy DVD kópiáját egyidejűleg több megrendelő ügyfélnek postán vagy futárral kiküldik, az ilyen cselekmény a szerzői jogosult terjesztési jogát érinti (Szjt. 23. §). Más a dologi formában, illetve hordozón megjelenő anyagok kiküldésének szerzői jogi megítélése, ha egyetlen cikket vagy rádió, illetve televízió műsorszámot küldenek ki (juttatnak el) dologi hordozón, pl. fénymásolatban vagy VHS kazettán egyetlen, a kimásolást, rögzítést konkrétan megrendelőtermészetes személynek. Ebben az esetben lehetséges, hogy a sajtó-, médiaanyag dologi formában vagy hordozón történő kiküldésével még nem lépték túl a szabad felhasználás esetkörét. Ha ugyanis az adott anyag többszörözése önmagában szabad felhasználásként megengedhető, mert nem számítógéppel, illetve nem elektronikus adathordozóra végezték, illetve sem a megrendelő, sem a többszörözést végző oldalán nem jelentkezett közvetve sem jövedelemszerzési vagy jövedelemfokozási célzat, úgy az ily módon előállított másolati példányok, illetve hordozók közvetlen kiküldése a megrendelőnek, nem tekinthető a szabad felhasználási kört túllépő önálló terjesztési cselekménynek.

A szomszédos jogok szempontjából megjegyzendő, hogy a rádió-, illetve televízió-szervezeteknek az Szjt. nem biztosít szomszédos jogi védelmet a rögzített, illetve többszörözött műsoraik példányonkénti terjesztése tekintetében, ezért, ha az adott műsor amúgy nem áll szerzői jogi védelem alatt, akkor a rádió-, illetve televízió-műsoroknak a megrendelő ügyfél számára különböző audiovizuális hordozókon (VHS, DVD) történő átadása, leszállítása önmagában nem ütközik az Szjt.-be.

A fenti felhasználások minden olyan esetben az érintett szerzői, illetve szomszédos jogi jogosultak engedélyéhez kötöttek, amely esetek nem minősülnek a fentiek szerint szabad felhasználásnak.

A felhasználások a jogosultak engedélyéhez kötöttek-e

Szerzői vagy szomszédos jogi szempontból védett anyagok többszörözése

A fentiekben már hivatkozott korábbi SzJSzT szakvéleményekben foglalt jogértelmezésnek megfelelően (28/03. sz. szakvélemény), amennyiben megállapítható, hogy a H. Kft. a különböző szerzői, illetve szomszédos jogi védelem alatt álló sajtó-, illetve médiaanyagok többszörözéséért a másolásokat megrendelő személyek, illetve szervezetek irányában a költségek egyszerű továbbhárításán túlmenő üzleti hasznot realizál, illetve, ha a többszörözés számítógéppel vagy elektronikus adathordozóra történik, úgy a szerzői jogi védelem alatt álló újságcikkek, illetve szomszédos jogi védelem alatt álló rádió-, illetve televízió-műsorok rögzítése és másolása az érintett jogosultak engedélyéhez kötött, amely engedélyeket a szerzői jogosultak tekintetében minden esetben csak szabályszerű írásbeli felhasználási szerződéssel lehet megszerezni.

Ha azonban a 2004. május 1-ét megelőző időszakban a különböző szerzői, illetve szomszédos jogi védelem alatt álló sajtó- és médiaanyagok többszörözését a H. Kft. nem számítógéppel, illetve nem elektronikus adathordozóra végezte, hanem pl. egyszerű leírás vagy fénymásolás útján papírhordozón vagy a rádió-, illetve televízió-műsorok tekintetében VHS kazettán, továbbá a H. Kft. nem számított fel – a közvetlen rögzítési, illetve másolási költségeken túlmenően üzleti hasznot is tartalmazó ellenértéket a megrendelőkkel szemben, úgy cselekménye mindezen feltételek együttes fennállása esetén 2004. május 1. előtt nem volt engedélyhez kötött.

Sem a 2004. május 1. előtti időszak, sem pedig a május 1-ével kezdődő időszak tekintetében nem releváns az Szjt. azóta a fentiek szerint módosult 35. § (4) bekezdésében szabályozott eset, nevezetesen a szervezetek intézményi célú belső másolási tevékenysége, hiszen nyilvánvalónak tűnik, hogy a H. Kft. nem saját belső intézményi céljára végezte, illetve végzi a különböző sajtó- és médiaanyagok rögzítését és többszörözését. A H. Kft. tevékenysége, ahogy erre a Kft. részéről Nonn-né is utalt írásbeli nyilatkozatában, a különböző partnerek, megrendelők megrendelésére történő többszörözésre irányul.

A különböző szerzői jogi vagy szomszédos jogi védelem alatt álló anyagok 2004. május 1-ével kezdődő időszakban végzett többszörözései már csak abban az esetben minősülhetnek a jogosultak engedélye nélkül végezhető szabad felhasználásnak, ha a megrendelő természetes személy. Vállalatok, jogi személyek, jogi személyiség nélküli szervezetek megrendelésére végzett rögzítések, másolások minden esetben az érintett jogosultak engedélyéhez kötöttek.

A természetes személyek által megrendelt többszörözések 2004. május 1. óta abban az esetben végezhetőek a jogosultak engedélye és a nekik történő jogdíjfizetés nélkül, ha a H. Kft. e többszörözéseket nem számítógéppel, illetve nem elektronikus adathordozóra, azaz pl. nem CD-re, DVD-re végzi.

Még ha analóg módon történik is a rögzítés és a másolások, pl. cikkek fénymásolatban papíron történő kimásolása, illetve rádió-, televízió-műsorok VHS kazettán történő rögzítése és másolása, tehát a tevékenység teljes mértékben nélkülözi is a számítógépes rögzítéseket

(akár átmeneti rögzítéseket is), még ebben az esetben sem minősülnek azonban szabad felhasználásnak az ilyen többszörözések akkor, ha a H. Kft. az önköltségét meghaladó térítési díjat számít fel szolgáltatásáért.

A többszörözött anyagok internetes, e-mailes, illetve dologi hordozón történő példányonkénti kiküldése az ügyfeleknek

Az érintett szerzői, illetve szomszédos jogi jogosultak engedélyének a szükségessége nem kérdéses a megrendelő ügyfeleknek történő cikktovábbítás szempontjából, ha a fentiek szerint már az adott szerzői, illetve szomszédos jogi védelem alatt álló anyag rögzítéséhez, illetve többszörözéséhez is szükség volt (lett volna) az érintett jogosult(ak) engedélyére.

A többszörözött cikkek, médiaanyagok internetes, e-mailes, illetve dologi hordozón (pl. fénymásolatban) történő kiküldése a jogosultak engedélyezési joga szempontjából akkor vet fel külön kérdést, ha a kiküldött anyag rögzítése, többszörözése ezt megelőzően valamilyen okból szabad felhasználásként minősült (lásd: előzőekben jellemzett szabad felhasználási esetek). Az érintett jogosultak engedélyére van szükség, ha a cikk, rádió-, televízió-műsor ügyfeleknek való továbbítása internetes on-demand közvetítéssel valósul meg oly módon, hogy a közönségkör számára hozzáférhetővé tett adatbázisból az ügyfelek szabadon dönthetnek, hogy az adott cikket, anyagot letöltik-e a számítógépükre, illetve a letöltés helyét, illetve idejét szabadon választhatják meg (Szjt. 26. § (8) bekezdés második fordulója); továbbá a közönséghez e-mail útján történő továbbítás is jogosulti engedélyhez kötött felhasználásnak minősül, ha egyszerre sok címzettnek történik a szerzői, illetve szomszédos jogi védelem alatt álló anyagok ilyen típusú továbbítása.

A fénymásolat vagy VHS, DVD hordozón történő kiküldés, mint az Szjt. 23. § szerinti terjesztési felhasználás szintén a jogosultak engedélyével végezhető, ha egyszerre több címzettnek történik. Ismét fel kell hívni azonban a figyelmet, hogy a rögzített rádió-, illetve televízió-műsorok példányonkénti terjesztése a hatályos Szjt. szerint a rádió-, illetve televízió-szervezetek engedélyéhez nem kötött felhasználás, ezért az ilyen tevékenység szomszédos jogi jogsértést, még engedély nélküli felhasználás esetén sem valósít meg.

Az e-mail kiküldéshez hasonlóan, ha a H. Kft. az adott szerzői, illetve szomszédos jogi védelem alatt álló anyagot csak egyetlen címzettnek küldte ki fénymásolatban vagy VHS hordozón (postán vagy pl. futárral), úgy elképzelhető, hogy nem lépte túl a szabad felhasználás esetkörét, amennyiben az analóg hordozón rögzített anyag többszörözése maga szabad felhasználásnak minősült, azaz nem lépték túl semmilyen módon a magáncélú szabad másolás jogszabályi korlátait (nem jelentkezett senkinek az odalán közvetetten sem jövedelemfokozási célzat). Az ilyen esetekben nem volt szükség a jogosultak engedélyére.

Díjfizetés

Az Szjt. 16. § (4) bekezdése, illetve a 80. § (3) bekezdése értelmében a fentiek szerint a jogosultak engedélyéhez kötött felhasználások után a jogosultakat jogdíj illeti meg, melyről csak kifejezett nyilatkozattal mondhatnak le.

Ad 3.

Szomszédos jogi jogosultak - sértettek

Ahogy az SzJSzT tárgyhoz kapcsolódó korábbi szakvéleményeiben utalt rá, a szomszédos jogi védelem alatt álló anyagokon, azaz a jelen esetben a rádió-, illetve televízió-műsorokon az adott műsort sugárzó rádió-, illetve televízió-szervezetek rendelkeznek kizárólagos szomszédos jogokkal (Szjt. 80. §). Ha tehát sugárzott rádió- vagy televízió-műsorok felhasználása történt (tehát nemcsak az ilyen műsorok leírt szövegét használták fel), és a felhasználás az előzőek szerint nem esett szabad felhasználás alá, és az érintett rádió- vagy televízió-szervezet nem engedélyezte a felhasználást, úgy az adott rádió-, illetve televízió-szervezet szomszédos joga sérült.

Szerzői jogosultak – sértettek rádió-, illetve televízió-műsorok esetén

A jogosulatlan, azaz szabad felhasználásnak a fentiek szerint nem minősülő és a szerzői jogosultak engedélye nélkül végzett felhasználások esetében, amennyiben szerzői jogi védelem alatt álló rádiós, illetve televíziós műsortartalmakat, illetve szerzői jogi védelem alatt álló műsoranyagok leírt változatát használták fel, úgy a jogsérelmet szenvedett szervezetek általában az érintett rádió-, illetve televízió-szervezetek, hiszen a legtöbb esetben e szervezetek rendelkeznek a sugárzott saját hírműsorokon a szerzői vagyoni jogokkal. Ahogy a 28/03. számú szakvéleményben kifejtésre került a rádió-, illetve televízió-szervezetek szerzői jogosulti pozíciója a munkaviszonyban munkaköri kötelezettségként történt alkotásokon alapul, hiszen az egyes hírszerkesztők szerzői teljesítményein fennálló szerzői vagyoni jogok ilyenkor az Szjt. 30. §-a értelmében jogutódként a munkáltató médiavállalatot illetik meg. Ezért az ügyben korábban beszerzett 2006. november 18-ai keltezésű szakvélemény 18-21. oldalain lévő listában feltüntetett média-, illetve sajtócégek között szereplő rádió-, illetve televízió-szervezetek tekinthetők sértettnek a saját szerkesztett, szerzői jogi védelem alatt álló hírműsoraik jogosulatlan felhasználása esetén.

Szerzői jogosultak sajtócikkek esetén

Folyóirat-, illetve újságcikkek esetében az egyes esetenként jogosulatlanul felhasznált anyagok érintett jogosultjainak, a jogsértés sértetteinek beazonosítása bonyolultabb kérdés. A szerzői jogosult személye attól függ, hogy ki rendelkezik az adott szerzői jogi védelem alatt álló cikk szerzői vagyoni jogaival, ezek magyar cikkek esetén fő esetben a következők lehetnek: (1) a cikket író magánszemély újságíró, szerző vagy (2) az érintett sajtóvállalat, kiadó, esetleg (3) valamely harmadik személy kiadó.

- (1) Abban az esetben, ha a szerzői jogi védelem alatt álló cikket megalkotó magánszemély újságíró szerző nem áll munkaviszonyban egyetlen újság- vagy folyóirat kiadóval sem, amelynél a jogosulatlanul felhasznált cikk megjelent (pl. ún. szabadúszó újságíró), úgy az Szjt. alapján nem szálltak át a szerzői vagyoni jogai, azaz ez a magánszemély újságíró, eredeti szerző minősül a szerzői jogsértés sértettjének.
- (2) Ha a jogosulatlanul felhasznált cikk eredeti szerzője azzal a kiadóval áll újságírói munkaviszonyban, amelyik sajtótermékéből a cikket jogosulatlanul kimásolták, illetve nyilvánossághoz közvetítették vagy terjesztették, úgy a szerzői vagyoni jogok jogutódlása folytán (Szjt. 30. §) az érintett újság, folyóirat kiadója minősül sértett szerzői jogosultnak.

- (3) Ha a jogosulatlanul felhasznált cikk szerzője valamely más, harmadik személy kiadóval áll újságírói munkaviszonyban és a cikket eredetileg ez a harmadik személy kiadó jelentette meg, úgy a szerzői jogsértéssel érintett szerzői jogosult ez az eredeti kiadó.

Külföldi sajtócikkek esetleges jogosulatlan felhasználása esetén az érintett szerzői jogosult általában az adott külföldi lapkiadó vállalat.

Ad 4.

Az eljáró tanács e kérdés kapcsán hivatkozik a jelen szakvélemény bevezetőjében foglalt részletes összefoglalóra, melyben tételesen szerepelnek a korábbi sajtó-, illetve médiafigyeléssel kapcsolatos SzJSzT szakvélemények tárgyhoz kapcsolódó megállapításai, továbbá az azóta történt jogszabályváltozások miatt szükséges további megállapítások.

Ad 5.

A 19/03. számú szakvéleményt az SzJSzT a BRFK Vizsgálati Főosztályának Gazdaságvédelmi Osztálya megkeresésére a 136-IV-533/2002. bü. számú ügyben adta.

Ad 6.

A tisztelt nyomozó hatóság kirendelésében egyéb észrevételekre adott lehetőséget, ezért az eljáró tanács itt rögzíti összefoglaló jelleggel azokat a módszertani szempontokat, amelyeket a kirendelés szerinti ügy szerzői jogi megítélésénél alkalmazott:

- a.) Sugárzott rádió- és televízió-műsorok minden esetben szomszédos jogi védelem alatt állnak. Ha azonban szerzői jogi szempontból az adott felhasználás szabadfelhasználásnak minősül, akkor nincs szükség az érintett rádió-, illetve televízió-szervezet engedélyére sem.
- b.) Áll-e az adott sajtó-, illetve média tartalom szerzői jogi védelem alatt:

Egyszerű tényközlést, hírt tartalmazó közlemény – nem védett.

A tényközlésen túl menő egyéni eredeti jelleg – védett.

- c.) Ha szerzői jogi szempontból védett az adott sajtó- illetve média tartalom, fennállnak-e a szabad felhasználás (a jelen ügyben ilyenként csak a többszörözés jöhet szóba) feltételei:

Számítógéppel, illetve elektronikus adathordozóra másoltak – nem szabad felhasználás

Fennáll-e jövedelemszerzési vagy jövedelemfokozási célzat, akár a megrendelő, akár a H. Kft oldalán, akár közvetett módon is, azaz számított-e fel a H. Kft az egyszerű önköltséget meghaladó üzleti hasznot tartalmazó térítési díjat a megrendelőkkel szemben – ha igen, nem szabad felhasználás.

2004. május 1. előtt szabad felhasználásként lehetőség volt szervezetek megrendelésére többszörözést végezni,

2004. május 1-től kezdődően kizárólag természetes személyek megbízásából lehet szabad felhasználásként többszörözni.

- d.) Ha a szerzői jogi védelem alatt álló sajtó- illetve média tartalom felhasználása az adott konkrét esetben szabad felhasználásnak minősül, úgy nincs szükség a rádió-, illetve televízió szervezet engedélyére sem.

e.) Ha nincs szó szabad felhasználásról, akkor a jogosulti engedély nélkül végzett felhasználás, szerzői jogsértést valósít meg.

Budapest, 2007. április 27.

dr. Tomori Pál
a tanács elnöke

dr. Sár Csaba
a tanács előadó tagja

dr. Mlinarics József
a tanács szavazó tagja